

Rozum a cit – (po)hornická krajina a lidé

Zbyněk Ulčák

Trocha teorie - krajina jako:

- a) převážně univerzálními charakteristikami daný fyzický prostor (space) pro život*
- b) kulturními a skupinově specifickými charakteristikami utvářené místo (place) s mnoha významy a přínosem pro společenskou identitu*

- tedy – poškození, destrukce krajiny → poškození, destrukce místa a tedy i identity?

- solastalgie - touha po něčem, co se změnilo, přičemž jedinec stále zůstává ve stejném fyzickém prostředí (x nostalgie)

- Metoda – „velmi zúčastněné pozorování“ ...

(HUNZIKER, Marcel; FELBER, Patricia; GEHRING, Katrin; BUCHECKER, Matthias; BAUER, Nicole et al. (2008)

ALBRECHT, Glenn A., 2020.)

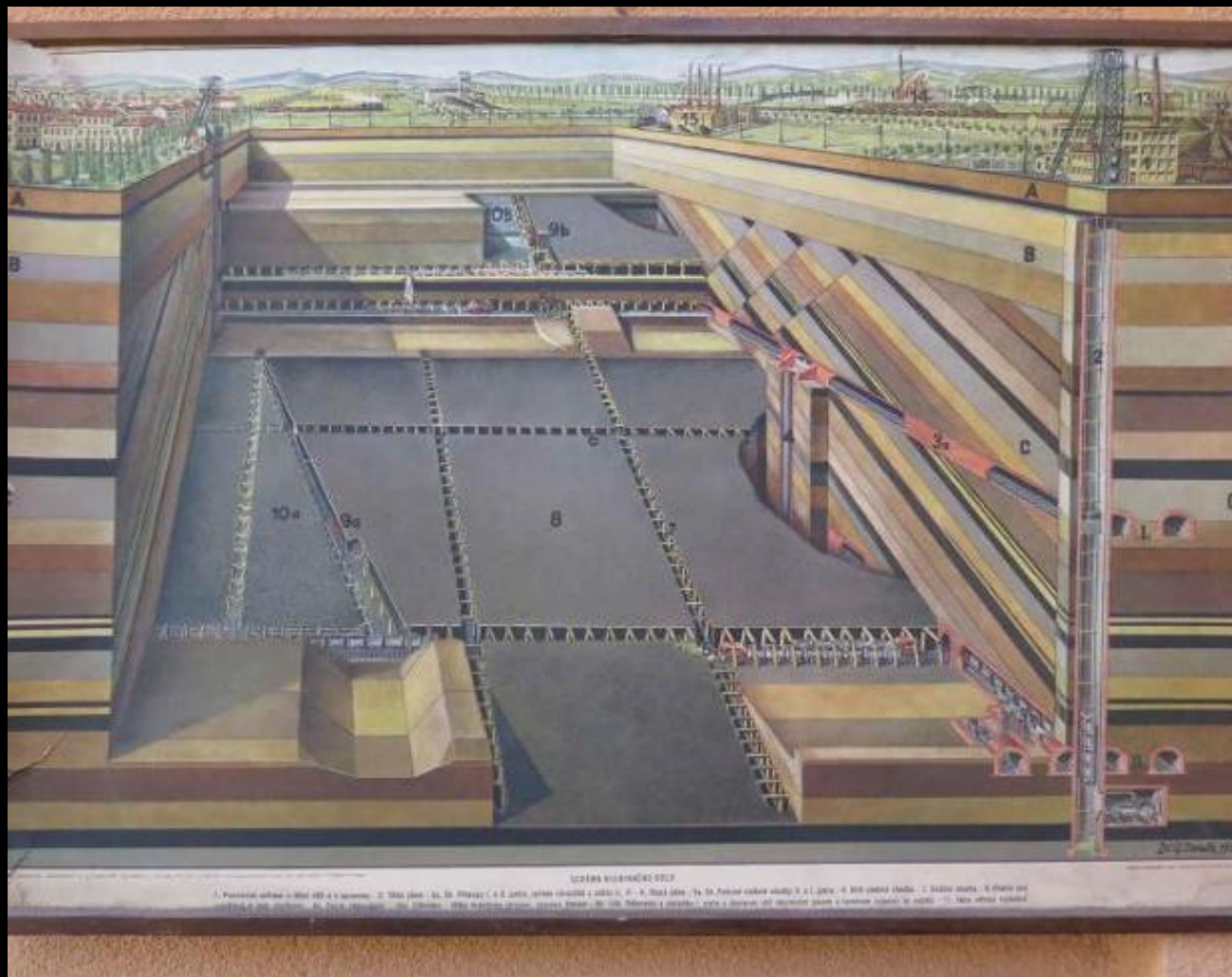
a) Povrchová těžba — krajina mizí...

b) Hlubinná těžba

*„Jako krtci se ryjí lidé do hlubin země. –
Nebojí se temnot, šachty a štoly prorážejí
podzemní tmu. Nebojí se obludných a
potměšilých trpaslíků, kteří prý slídí v
hlubokých slujích, žárlivi na své temné
království a pronásledují smělého člověka,
jenž se odvážil prolomiti staleté ticho a
zášlehem svého kahance rozplašiti odvěkou
tmu.“*

Vojtěch Martínek: Ostravská píseň, 1929

Důsledky hlubinné těžby:

**a) Odvaly (- haldy) – zábor plochy,
hoření – proč? dříve a nyní**

Zdroj zábavy?:

Haldy – atraktivní krajinný prvek?

Důsledky hlubinné těžby:

Důsledky hlubinné těžby:

**b) Poklesy – destrukce staveb, sítí,
zavodnění – podzemní voda, důlní vody,
uhelné kaly**

Hornická krajina v umění...

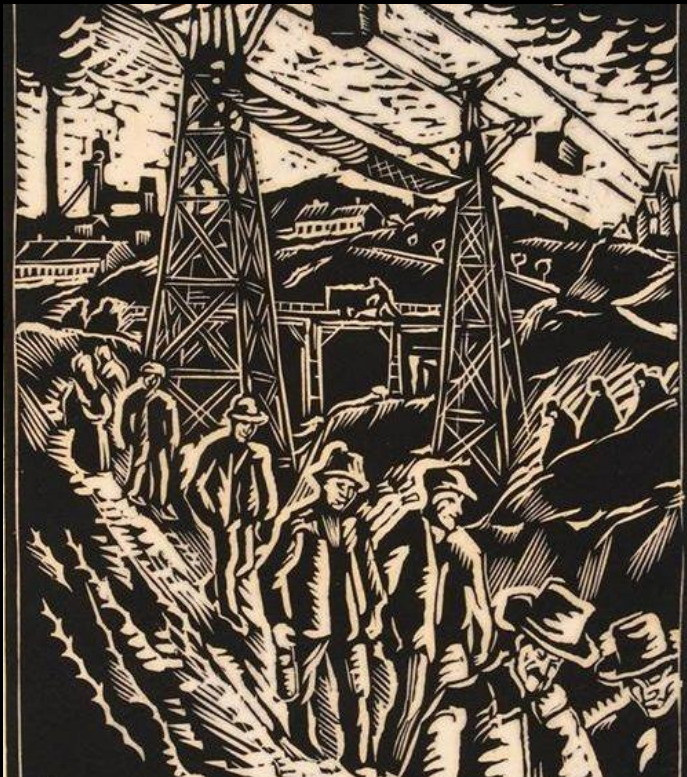
Hornická krajina v umění...

Hornická krajina v umění...

Hornická krajina v umění...

Současná (po)hornická krajina...

Mix průmyslových staveb (často nečinných) a zeleně...

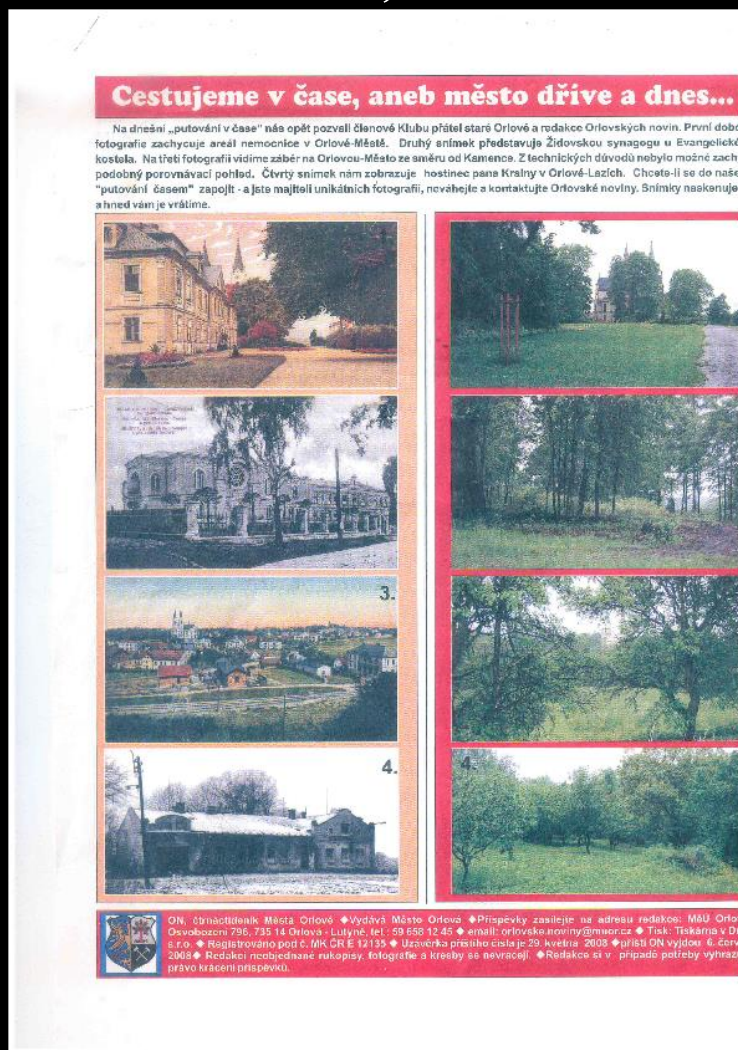

Současná (po)hornická krajina...

... překvapivě velkého množství
zeleně...

Vegetace jako „devastace“ krajiny? – *Nikdy se nevrátí pohádka mládí... Karvinná, Orlová...*

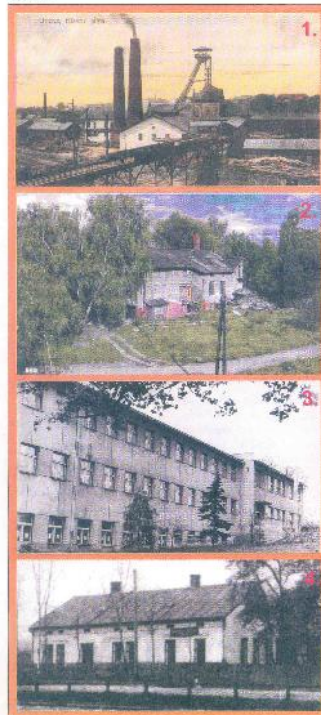

Vegetace jako „devastace“ krajiny? -

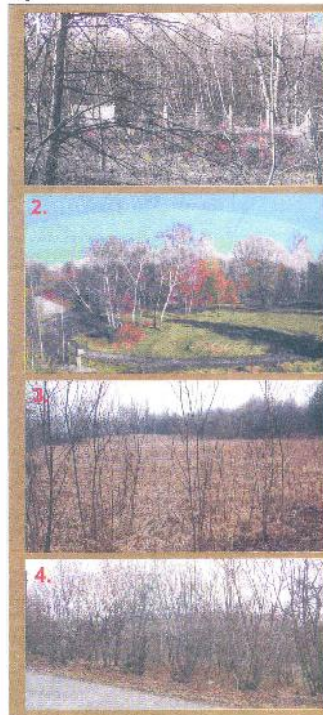
Cestujeme v čase, aneb město dříve a dnes...

Na dnešní „putování v čase“ nás opět pozval Stanislav Durák, člen Klubu přátel staré Orlové. Na první fotografii najdeme záběr na Hlavní jámu v Lazích. Na druhém snímku se vrátíme do doby, kdy se v pekárně u Vašutů ještě pekli chleba. Třetí snímek, stejně jako oba předchozí z Orlové-Lazů, nám připomíná Základní školu Na Veverce. Za posledním záběrem jsme s vydali do Orlové-Města. Hlavní škola pod Mlýnskou, dnes již samozřejmě nestojí. Chcete-li se do našeho „putování časem“ zapojit a jste majitel unikátních fotografií, neváhejte a kontaktujte Orlovské noviny. Snímky naskenujeme a hned vám je vrátíme, vám ihned vrátíme.

Dříve

Nyní

ON: čtrnáctideník Města Orlové • Vydává Město Orlové • Příspěvky zasílejte na adresu redakce: MěÚ Orlové, Osadovození 796, 735 14 Orlová - Lutyně, tel.: 59 656 12 45 • e-mail: orlovake.noviny@muor.cz • Tisk: Tiskárna v Dubě s.r.o. • Registrováno pod č. MK ČR E 12133 • Uzávěrka příštího čísla je 28. února 2008 • příští ON vyjde 7. března 2008 • Redakci neobhajované rukopisy, fotografie a kresby se nevracejí. • Redakce si v případě potřeby vyhrazuje právo k acení příspěvků.

„Devastace“ krajiny? - ... *marné volání...*

„Existují-li paralelní světy, ten pro nás neviditelný paralelní svět Karvinska levituje nad zdejší současnou krajinou ve výšce několika metrů. Jakoby ve vzduchu zůstal zachycen zaniklý obraz maloměst a vesnic, pod nimiž v prvohorách vznikl poklad, jenž tomuto kraji přinesl zmar i dar.“

(Lipus, R., Vávra, D.: Šumná města (Druhá kniha), Petrov, 2003)

„Rekultivace“ dříve a dnes...

*„Krajinu mění těžba, devastuje rekultivace“
– titulek Vesmír, 2017*

*„bylo by dobré vytvořit právě z těch hald a jiných
zničených míst nějaké takové zelené plochy, parky,
lesíky, kde by člověk opravdu do té zeleně mohl zajít a
nemusel jezdit třeba až do těch Beskyd...“*

Zničená pohornická krajina?

„Krajina, to tady nemáme. My tam ani nechodíme, je to samý venkov a příroda, toho máme po krk – kopřivy, komáři a bezdomovci. Ještě že tu máme aspoň ty rekultivace – až se to tu všechno ještě jednou zlikviduje, snad tu bude pořádek a všude jen okrasný park k rekreaci. Tak ano, vybagrovat znova, vyhnat vše nepřizpůsobivé, a pak vysázet stříbrné smrčky a růže od obzoru k obzoru. Pak to teprve bude hezká Matka Příroda.“

(Sádlo, J., Gremlica, T., Vesmír 2017)

„Rekultivace“ dříve a dnes...

*„Krajinu mění těžba, devastuje rekultivace“
– titulek Vesmír, 2017*

*„já bych byl pro, aby to byly investice, které
by sloužily k tomu volnému času...“*

Zničená pohornická krajina?

- „A přes všechna města duchů i panelová sídliště, prostory dolů i rekultivované haldy a důlní poklesy lze na Karvinsku cítit život ještě o něco silněji než kde jinde. Stále se znova vynořuje v dalších a dalších podobách. Má ostrou kořeněnou vůni. Proč by se Karvinsko nemohlo stát rájem pro výlety novodobých romantiků a milovníků paradoxů? Je svým charakterem tak jedinečné, že možná začne přitahovat postupně davy turistů znuděných moři, plážemi a horami.“
- (Jiřina Kramosilová: Esej o mrtvém kraji, který snědl sám sebe, a o tom, co vyroste z jeho kostí od oběda)

Závěr – jsme na začátku:

- poškození, destrukce krajiny → poškození, destrukce místa a tedy i identity?
- sukcese, vegetace = destrukce: „*všechno je pryč, není tam nic...*“ – solastalgie
- rekultivace = „*nějaké takové zelené plochy, parky, lesíky, kde by člověk opravdu do té zeleně mohl zajít*“

Zdař Bůh!

Zbyněk Ulčák

ulcak@fss.muni.cz

